UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Sabbato an[te] tertia[m] d[omi]nicam aduentus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

xij. hoc omnes alij iuſti ab Adam vſqꝫ ad
Noe. Interficit̄ abel innocens ⁊ clamauit
eius ſanguis ad deū: tñ ad celū aſcendere
nō valuit. Noe vir iuſtus cum diu chriſtū
deſideraſſet nongentꝭ ⁊ q̄nquaginta annis
vt hr̄ Geñ. ix. moriens/luce diuina priua
tus eſt. Sic ⁊ abraam ſcīſſimꝰ centeſimo
ſeptuageſimoq̄nto [illegible] ſue anno moriēs
vt hr̄ Geñ. xxvij. deſcēdit ad inferos. Ibi
Iſaac: ibi iacob: ibi oēs illius tp̄is vſqꝫ ad
mortem chr̄i. O q̄ felix ſi penitere velis.
Et ſume exemplū in Stephano q̄ int̄ pſe
cutores clamauit. Video celos ap. Com
burit̄ Laurētiꝰ ⁊ ſtatim volat ad celū. Lō
gū eſſet apl̄oꝝ: martyꝝ ⁊ ꝯfeſſoꝝ atqꝫ vir
ginū exēpla narrare. Sed illud p̄tereūdū
nō eſt ꝙ latro crucifigit̄ qui m̄lta flagitia
ꝑpetrauerat. ⁊ ipe ſe cōmendans chr̄o: ipa
die eadē in ꝑadiſo ē receptꝰ. O q̄ miſeri q̄
cito ad dn̄m nō ꝯfugiūt. Audite ipm̄ fon
tem gr̄e clamantē in tēplo Joan. vij. Si
q̄s ſitit veniat ⁊c̄.

PRo tertio art. ⁊c̄. Conſideretis ḡ ꝙ
nos q̄ ſumꝰ tp̄e legis gr̄e et p̄ ubi incar
nati multo ſtrictiꝰ obligamur deo q̄ q̄ añ
fuerūt. Et ideo ſi ingrati fuerimꝰ: grauꝰ
puniēdi. Dicit em̄ lex. Ubi grauior eſt ma
licia: grauior dꝫ eſſe ⁊ pena. ff. d̄ ſeruis fu
gitiuis. Et extra. c. Freq̄nter vt lite nō cō
teſtata. §. fi. Cōſiderate q̄s ē magꝭ obliga
tus: aut cui ſolū eſt ꝓmiſſum bñficiuꝫ: aut
qui iam recepit. et q̄s eoꝝ grauꝰ offendit
bñfactori ſi fuerit ingratꝰ: certuꝫ eſt ꝙ ille
q̄ recepit. Expone ⁊c̄. notādo illud q̄d dt̄
apl̄s Pau. Col̄. j. Gr̄as agētes deo ⁊ p̄ri
q̄ dignos nos fecit in p̄te ſortꝭ ſanctorū in
lumine. Nec dubiū ſi gr̄as egeritꝭ ⁊c̄. Re
plebit vos dn̄s ſpei oī gaudio ⁊ pace ī cre
dendo. vt ab exordio expoſuimꝰ.

Sabbato añ tertiā dn̄icam aduentus.

HOra eſt iam
⁊c̄. Abundetis in ſpe ⁊ virtute
ſpūſſcti Rho. xvj. Hora eſt ⁊c̄.
vt abūdetꝭ ⁊c̄. Ubi nota ꝙ ex ſpe veniunt
tria bona

Primū eſt mentꝭ cōfirmatio cōtra tur
binem aduerſe temptationis.

Secundū eſt mētꝭ fortificatio ad ꝓm
ptitudinē virtuoſe operationis.

Tertiū eſt mentis eleuatio ad dulcedi
nem future ꝯtemplationis.

De p̄mo Heb. vj. Spem ſicut ancorā
habemꝰ ⁊c̄. ſeruantē. ſ. a ꝓcella tētationum
et tribulationū. De ſc̄do Eſa. xl. Qui ſpe
rant in dn̄o mutabūt fortitudinē ⁊c̄. De
tertio Heb. vj. Spem habemꝰ incedentē
vſqꝫ ad interiora velamīs vbi p̄n. ꝓ no. in
tro. ieſus. Vñ ſpes q̄dā mō añ tp̄s nos in
troducit in poſſeſſionē ꝑadiſi.

Hora eſt ⁊c̄. Tres articuli.

PRo p̄mo articulo. An oīs ſomnꝰ pec
cati ſit voluntariꝰ: Qꝫ nō. Prouerb.
xxiiij. Septies in die cadit ⁊c̄. Ubi dt̄ glo
ſa. Singulis dieb ꝑ fragilitatē vl̄ neceſſi
tatē carnis vel nolētes vel inuiti peccamꝰ

Cōtra. Aug. Adeo pct̄m eſt voluntariū
vt nullo modo ſit pct̄m niſi ſit voluntariuꝫ.

Rn̄det Bona. in. ij. di. xlj. Voluntariuꝫ
pōt aliq̄d dici tripl̄r. Aut volūtate aliena
Aut volūtate ꝓpria. Aut partim volūta
te aliena: ⁊ partim volūtate ꝓpria. Primo
modo pct̄m originale eſt voluntariū. Se
cundo modo pct̄m actuale mortale. Ter
tio modo veniale: illud maxime quod ꝓ
uenit ex repugnantia carnis ad ſpm̄. Ideo
ſm̄ Aug. tenet q̄dā mō rōneꝫ pene: ⁊ q̄dā
modo rōnem culpe. Eſt aūt veniale aliq̄d
ſimpl̄r voluntariū: ſicut q̄d fit ex delibera
tione. vt mēdaciū iocoſum. Ad illud aūt
q̄d obijcit̄. Dicēdū: ꝙ dr̄ aliq̄s inuitꝰ pec
care nō ꝑ ꝑuationem volūtatꝭ oīmodam:
ſed ꝑ ꝑuationē volūtatꝭ plene ſeu cōplacē
tie. Hec Bona. Pro fundamēto. Hec
eſt em̄ philoꝝ ſn̄ia ꝙ vicia ſunt voluntaria.
Ariſtot. iij. Eth. Voluntarie praue ope
rans prauꝰ efficit̄. Ad q̄d etiam applicari
pōt illud Ouidij de ponto. Animꝰ tñ oīa
vincit. Sūt tñ aliq̄ pctā alijs grauiora et
leuiora ⁊ q̄ſi digna venia. iuxta illud Ho
ratij in poetria. Sunt delicta q̄dam in q̄
bus ignouiſſe velimꝰ. Nā neqꝫ chorda ſo
num reddit quē vult manꝰ ⁊ mēs. Poſcē
tiqꝫ grauē pſepe amittit acutū. Cum ḡ q̄
rit̄ An oīa pctā ſint voluntaria: Dic rñ. vt
ſup̄. Ex q̄ patet ꝙ nō ſunt in pctīs excuſa
tiōes q̄rēde. Ideo Pſ. Reuela dn̄o viā tuā
ſcꝫ apte ſine excuſatiōib. Sequit̄. Et ſpe
ra in eo ⁊ ipe faciet ⁊ deducet q̄ſi lumē iu
ſticiā tuā ſed ñ alias. Audite q̄ excuſatōes

q̄rit in ꝯfeſſiōib⁹ veſtris ⁊ palliatōes ⁊c̄.
⁊ q̄ pctā veſtra alijs īputatꝫ ⁊c̄. Certe vos
indignos dei miſcdia facitꝫ. Figura Ge
neſ. ij. Adā voluit excuſare pctm̄ ſuum. ſ.
ꝓpter mulierē: di. Mulier quā dediſti m
hi ⁊c̄. Et mulier ſe excuſabat ꝓpt̄ ſerpentē
dicēs. Serpēs decepit me ⁊c̄. Ideo de pa
radiſo voluptatꝫ in miſeria ⁊ laborē deie/
cti ſunt. Sic illi q̄ volunt pctā excuſare ꝓpt̄
carnē aut ſenſualitatē quā de⁹ rōni ſociam
dedit excludunt̄ a ꝑadiſo celeſti ⁊ detru/
dunt̄ in miſeriā inferni. Ideo dicebat pſ.
Nō declines cor meū in verba malicie ad
excuſandas excuſatiōes in pctīs.

PRo ſcdo art. Supra de dn̄ici aduen
tus oportunitate. Nūc dicēdū de vē/
turi cauſalitate Que triplex eſt

Prima eſt diuine miſeratiōis libalitas
Secunda eſt noſtre liberationis neceſ/
Tertia eſt noſtre promo/ (ſitas.
tionis vtilitas.

Hic de cauſa prima circa quam triplex
erit conſideratio.

Prima declaratiua.
Secunda compatiua
Tertia inſtructiua.

Prima igit̄ eſt conſideratio declaratiua.
Ubi declarādū quō diuia liberalitas cau
ſa fuit filio veniendi in carnē. Bern̄. in q̄/
dam ſer. Porro inextimabilis dignatio ac
prorſus inenarrabilis ꝙ in carcerꝫ hui⁹ fe/
torē horrorēqꝫ dignata eſt deſcēdere celſi/
tudo. Iam q̄s dubitet magnū aliq̄d fuiſ/
ſe in cauſa ꝙ tanta maieſtas in locū tāi/
dignū deſcēdere dignata ē. Plane magnū
aliq̄d: q꞉ miſcdia mag: q꞉ miſeratio mul/
ta: quia redemptio copioſa. Nō ḡ ex hūa/
nis meritꝫ: ſed ex dei liberalitate proceſſit
iſte aduent⁹. Uerūtn̄ ſm Bonauē. in. iij.
di. iiij. Notandū: ꝙ de myſterio īcarnatio/
nis poſſum⁹ loq̄ tripl̄r. Aut q̄ntū ad tꝑis
circūſtantiaꝫ. Aut q̄ntū ad eius efficaciā.
Aut q̄ntū ad ei⁹ ſubſtātiā. Primo modo
poteſt cōcedi cadere ſub merito p̄cedētis
eccl̄ie. Scti em̄ patres flagrātiſſimis deſi
derijs meruerūt incarnatiōis acceleratio/
nē. De quib⁹ Bern̄. ſermone. ij. ſuꝑ cant.
Ardorē deſiderij patꝝ ſuſpirantiū chriſti
incarnationē freq̄ntiſſime cogitans: cōpū
gor ⁊ confundor i memetipſo: ⁊ vix ꝯtineo
lachrymas: ita pudet tꝑoris ꝗ miſerabi/
liū tempoꝝ hoꝝ. Cui nanqꝫ noſtꝝ tātum
gaudiū ingerat gratie hui⁹ exhibitio: q̄n/
tū ſanctꝫ veterib⁹ accēdit deſideriū ꝓmiſ/
ſoꝝ. Si aūt loq̄mur q̄ntum ad efficaciam
q̄ue erat liberatio a ſuitute diaboli: cadit
ſub merito. Si ꝟo q̄ntum ad ſubſtantiaꝫ:
dicen̄. ē ꝙ trāſcendit oim ſanctoꝝ merita
ꝓpter q̄ non eſt iuſte diſtributiōis: ſed di/
gnationis eminentiſſime. Nam ſi ꝯgrege
tur in vnū hūilitas oim ſanctoꝝ/ nūqꝫ po
terit in minimo compari humilitati illi q̄
dei filius apparere voluit in forma ſerui.
Si colligant̄ oia ſuſpiria: oēs pene: oēs la
chryme: oia genera mortꝫ q̄cūqꝫ paſſi ſunt
ſancti: ⁊ collocent̄ ex vna pte: ⁊ ex pte alia
ponat̄ vna lachryma chr̄i vel naſcētis vel
fugientis ꝑ egypti nemora vel orantis vl̄
patientꝫ: plus vna lachryma valet ex for/
naceo illo corde ꝓcedens q̄ꝫ oia iſta bona
que diximꝰ ⁊ q̄ cogitare poſſumus in qui/
buſcunqꝫ amicis dei. Ideo bn̄ dr̄ Paulus
Titum. iij. Apparuit benignitas ⁊ hūa/
nitas ſaluatoris noſtri dei nō ex opib⁹ iu.
q̄ fe. nos: ſed ſm ſuā miſcdiaꝫ ſaluos nos
fecit. Bern̄. in q̄dam ſermone. Si ꝑſonaꝫ
venientis intueor: nō capio excellētiā ma/
ieſtatꝫ. Si cōſidero ad q̄s venerit: digna/
tionis magnitudinē expaueſco. Si atten
do ꝓpter quid venerit: amplector q̄ad poſ/
ſum latitudinē charitatꝫ. Uenit ſiq̄dē fili
us dei. venit ad homies. venit ꝓpter ho/
mines. Secūda eſt cōſideratio cōpati/
ua. Ubi ꝯſiderandū ꝙ plus fecit de⁹ pro
natura hūana q̄ꝫ ꝑ natura angelica. Q꞉ ſic
dr̄ Heb. ij. Nuſqꝫ angelos apphēdit ſed
ſemē abrae. Quare aūt potius naturā hu
manā q̄ꝫ angelicā ſumpſit: triplex eſt preci
pua rō ſm theologos doctores. Prima ſu
mitur ex naturali cōditione. q꞉ liberꝝ arbitri/
um hois aī electionem volūtatꝫ ⁊ poſt ſe
habet mutabil̄r. Liberꝝ ꝟo arbitriū ange
li etſi aī electiōem ſe hꝫ ad vtrūlibet: poſt
electionē tn̄ ſe habet imutabil̄r: vt tenet
btūs Tho. ideo non poteſt penitere, et ſic
ei⁹ culpa deleri nō pt̄. Nunqꝫ em̄ deleri po
teſt culpa actualis ſine penitentia. Scda
ſumit̄ ex criminali offenſione. ſ. ex cōditiōe
peccati. Tum quo ad genus pcti: q꞉ pctm̄
homis fuit in appetitu ſcientie dei. pecca/
tum ꝟo angeli in appetitu oipotentie. Nō
eſt aūt ita cōicabilis ſci omnipotētia ſicut

deſcientia. Tum qñtū ad circūſtantiā. q̃a
in Adam fuit aliqua ignorātia: qꝛ pecca-
tum quod erat mortale credebat veniale:
ſm Aug. ⁊ habuit ꝓpoſitum ac voluntatē
penitendi ⁊ petendi veniā de illo. Tū qn-
tum ad occaſionem. quia angelus ꝑ ſe pec-
cat: homo aūt alio ſuggerente. Tertia rō
ſumit ex diuina miſeratiōe: cui nō erat cō-
decens nihil beatificari de hūana natura
ad beatitudinē ordinata. Datum eſt ergo
ex libaliſſima dī miſcōdia hoī lapſo tp̄s pe
tendi veniā ⁊ agēdi pniam. ¶ Tertia eſt
ꝯſideratio inſtructiua. Ubi cōſiderādum
quō ex p̄dictis habem᷒ recognoſcere dei
miſericordiā qua ſeip̄m nobis dedit Col.
j. Gratias agētes deo ⁊ patri qui eripuit
nos de poteſtate tenebraꝝ. Legit̃ de q̃dā
religioſo qui requiſitus in morte de cau-
ſa ſui riſus: reſpondit. Nunq̇d non ſūme
gaudere debeo quia inſtat chriſti natalis
dies in qua deus omniū beatitudo nr̄am
aſſumpſit penam: pater omniū noſtrū in-
fantiam: deus ſuam creaturā: ſumma vita
omniū mortē noſtrā: gloria dei patris no
ſtram ignorantiā. q̃bus congratulari opor
tet: quia coram deo fratres meos nūc cer
no: ideo ſequendo eos ſic gaudeo. Ma-
gnas ꝑfecto debemus gratias pro tanto
beneficio. q. d. illōꝝ. Machab. j. De ma-
gnis ꝑiculis a deo liberati magnifice ſibi
gratias agamus.

PRo tertio. Audiſtis ⁊c̃. Sicut ergo
ſeipſum nobis libere dedit. ſic et ſibi
libere debemus famlari. Nam vt dicitur
xxiij. q. vj. Jam vo non placent deo co-
acta ſeruitia. Et notate quoniā ſicut dicit
lex. ff. de bonis libertoꝝ. l. qui tamen ma-
ior. Et. ff. qui ſatiſdare cogat̃. l. vt fide-
iuſſor. §. vi. neceſſaria. Beneficiū volun-
tarium magis recognoſcendum eſt q̄ꝫ ne-
ceſſarium. Nam ſi filius regis vos a du-
ra ſeruitute liberauerit: cum hoc potuiſ-
ſet per aliquem ſuorum: nonne plus obli-
gati eſtis q̄ꝫ ⁊c̃. Expone notando tandez
illud ad Titum. ij. Apparuit gratia dei
qui dedit ſemetipſum pro nobis vt nos re
dimeret ⁊c̃. Hoc conſideretis vt abunde-
tis in ſpe.

¶ Dominica tertia Ad-
uentus. [illegible]

HOra eſt iam
hora. Sic nos exiſtimet homo
vt miniſtros chr̄i et diſpenſa-
tores miniſterioꝝ dei. j. Coꝛ. iiij. Hora
eſt ⁊c̃. vt ſimus veri miſtri chr̄i. Hoc pn-
cipaliter intelligit̃ de viꝛ ecc̃liaſticis qui
miniſtrāt ſacramenta et ſunt q̄ſi diſpēſato
res in domo/ medij inter dn̄m ⁊ familiam
Poteſt tn̄ exponi de ſingulis chriſtianis.
Sunt aūt tria notanda que nos ad h̄ in-
ducere debent vt ſimus veri dei miniſtri.
Neceſſitas. ſ. reddende ratiōis: dignitas:
et vtilitas. De p̄mo dicetur vnicuiq̄ꝫ illud
Lu. xvj. Redde rationē villicatiōis tue.
De ſc̃do Joan. xij. Siq̇s mihi miſtraue-
rit ho. eum pater ⁊c̃. De tertio Eſa. lxvj.
Ecce ſerui mei comedent ⁊ vos ⁊c̃.
¶ Hora eſt ⁊c̃.

PRo p̄mo articulo. An omnis ſomn᷒
peccati ſit in voluntate aut circa volū
tate. Q, non. Jn omni peccato deformat̃
imago que nō eſt tm̄ in volūtate. ¶ Cōtra
Jn illa ſola potentia eſt culpa que cogi nō
poteſt. Null᷒ em̄ peccat niſi in eo a quo li-
bere pōt abſtinere. ¶ Rn̄det Bona. in. ij.
diſt. xlj. Pctm̄ duo dicit. ſ. deordinationez
act᷒: et q̄ illa ſit digna vituperatiōe ſeu pu-
nitiōe. Primo mō habet rōnem vicij. Se
cūdo modo rationē culpe ⁊ demeriti. Si
ergo de pctō loq̄mur inq̄ntū culpa: ſic pci-
ſe reſpicit libeꝝ arbitriū cui cōmiſſum ē re
gnū toti᷒ homis. Jd̄o ſi ibi ſit aliqua de-
ordinatio: ſibi imputat̃. Und̄ ſi oia mēbra
ꝑ que culpa ꝯſūmata eſt: et oēs potētie in
quibus eſt deordiatio aliqua traherent̃ in
cauſam/ omnia conq̄rerent̃ de liberō arbi-
trio cui ſunt omnia ſubiecta: et ei dn̄s to-
tum iputaret. Si autē loq̄mur de peccato
inq̄ntū eſt viciū: h̄ duplr̄ ꝯtingit. Aut cō-
parat̃ deordinatio ad actū potentie tanq̄ꝫ
ad materiale circa qd̄. et ſic nō ꝯſiſtit ſolū
circa actū volūtatꝫ: ſed etiā circa act᷒ alia-
rū potētiaꝝ ſubiacentiū volūtati q̄ poſſūt
deordinari aut tanq̄ꝫ ad cauſale a q̄. et ſic
oīs deordinatio eſt a voluntate. Cui᷒ tri-
plex eſt ratio. qꝛ penes volūtatē ꝯſiſtit re
giminis dn̄ium. impat em̄ ⁊ nō imperat̃.
Scd̄a qꝛ in ea repit̃ rectitudis p̄ncipium.
Amor enim eſt p̄ncipium rectitudinis et